

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

**POMEN CELJSKIH GROFOV IN KNEZOV MED
OSNOVNOŠOLCI I. OŠ CELJE**

raziskovalna naloga

AVTORJI:

Jan Orehov

Nina Ožek

Amadej Prepadnik

MENTORICA:

Marina Garić, mag. zgo in mag. ped.

Celje, marec 2019

I. osnovna šola Celje

Pomen Celjskih grofov in knezov med osnovnošolci I.

OŠ Celje

raziskovalna naloga

Avtorji:

Jan Orehov, 9. a

Nina Ožek, 9. a

Amadej Prepadnik, 9. a

Mentorica:

Marina Garić, mag. zgod in mag. ped.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2019

POVZETEK

V raziskovalni nalogi smo želeli raziskati poznavanje rodbine grofov Celjskih med osnovnošolci na I. OŠ Celje. Za raziskovanje rodbine grofov Celjskih smo se odločili, ker je zgodba o njihovem izvoru zelo zanimiva in ker je njihova rodbina za zgodovino Slovenije zelo pomembna; celo tako, da je njihov simbol prisoten tudi v državnem grbu Slovenije. V teoretičnem delu naloge smo preučili, kako so se s svojim delovanjem in preišljenimi porokami obogatili, kakšen pečat so pustili mestu Celje s pridobitvijo mestnih pravic in zakaj predstavljajo najbolj znano in najpomembnejšo plemiško rodbino na današnjem slovenskem ozemlju.

Grofje Celjski so prepoznavni znak mesta Celje, saj so nam zapustili številne stavbe. Celjski grad, Knežji dvor, samostani in ostala zapuščina kažejo, da je bilo mesto Celje eno pomembnejših mest v srednji Evropi v 14. in 15. stoletju. Rodbina se ponaša tudi s cerkvama sv. Danijela, ter Marijinega vnebovzvetja, ki spominjajo na radodarnost ter bogastvo rodbine Celjskih.

V raziskovalnem delu naloge smo predstavili rezultate ankete, ki smo jo izvedli.

Upamo, da bo ta raziskovalna naloga navdih tudi drugim mladim raziskovalcem, ki se bodo še bolj poglobili v zgodovino te zanimive in bogate rodbine.

Ključne besede: grofje Celjski, samostani, arheološki ostanki, listine, Celje, srednji vek

Vsebina

1	UVOD.....	1
1.1	OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA IN NJEGOV NAMEN	1
1.2	HIPOTEZE.....	1
1.3	RAZISKOVALNE METODE	2
2	TEORETIČNI DEL.....	3
2.1	IZVOR.....	3
2.2	ZLATA DOBA	4
2.3	IZUMRTJE.....	6
3	NAJDBE.....	7
3.1	POSMRTNI OSTANKI.....	7
3.2	CERKVE IN SAMOSTANI	8
3.3	LEGENDE	12
4	EMPIRIČNI DEL	14
4.1	OPIS ANALIZE ANKET	14
5	SKLEPNE UGOTOVITVE.....	21
6	ZaKLJUČEK	23
7	SEZNAM LITERATURE IN SPLETNIH VIROV	24
8	VIRI FOTOGRAFIJ, SLIK:	25
9	PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK.....	26

ZAHVALA

Radi bi se zahvalili naši mentorici mag. Marini Garić, ki nas je na naši poti raziskav in analiz spremljala s svojimi nasveti in pomočjo.

Naša zahvala pa gre tudi fotografinji Maji Orehov, ki je za našo raziskovalno nalogo fotografirala vse potrebne znamenitosti v povezavi z našo raziskovalno nalogo.

Prav tako se zahvaljujemo stolo-opatijskemu ključarju Ivanu Brežniku, ki nam je pri raziskavi pomagal s svojim bogatim znanjem o njihovi zgodovini.

Zahvalili pa bi se tudi vsem učencem I. OŠ Celje, ki so rešili anketo in nam s tem pomagali še podrobneje raziskati poznavanje Celjskih grofov in njihovih arheoloških ostankov.

1 UVOD

Kljub temu, da je bila tema že večkrat raziskana, smo se odločili jo podrobneje raziskati, saj so Celjski grofje pustili velik pečat v zgodovini Celja. Naša raziskovalna naloga govori o njihovem izvoru, zlati dobi in izumrtju, ter o njihovem poznavanju med učenci I. OŠ Celje.

Njihovo življenje in delovanje je pustilo velik vpliv na prebivalce mesta Celje in Slovenije, zato smo hoteli raziskati poznavanje te rodbine med osnovnošolci. Želeli smo ugotoviti, kakšno je njihovo poznavanje danes ter kakšen je odnos osnovnošolcev do tako pomembnih zgodovinskih osebnosti.

Izvedli in analizirali smo 171 anket med učenci od 5. - 9. razreda. Menimo, da so o njih premalo ozaveščeni in da bi bilo lahko njihovo poznavanje boljše in obširnejše. Upamo pa, da se jih predvsem pri družboslovnih predmetih v šoli dovolj ozavešča o rodbini, ki je močno spremenila tok zgodovine v Celju in Evropi.

1.1 OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA IN NJEGOV NAMEN

Za to temo smo se odločili, ker nas je zanimalo, kako dobro poznajo učenci naše šole Celjske grofe. Čeprav je bila ta tema že večkrat raziskana in predstavljena, menimo, da je še veliko neraziskanih in skritih dejstev. Zato smo se raziskovanja lotili s pomočjo ankete, ki smo jo razdelili učencem na naši šoli, I. OŠ Celje, med učenci od 5. - 9. razreda. Na podlagi teh anket smo opravili analizo in ugotovili stopnjo poznavanja Celjskih grofov in ozaveščenosti učencev o tej rodbini.

1.2 HIPOTEZE

Preden smo se lotili raziskovanja, smo si zastavili naslednje hipoteze, ki smo jih poskusili potrditi oz. ovreči:

H1: Celjski grofje so bili radodarni donatorji raznim cerkvam in samostanom.

H2: Devetošolci boljše poznajo zgodovino Celjskih grofov, kot pa šestošolci.

H3: Osmošolci so najboljši poznavalci zgodovine Celjskih grofov.

H4: Osnovnošolci so dovolj ozaveščeni o zapuščini Celjskih grofov.

1.3 RAZISKOVALNE METODE

Raziskovanja smo se lotili na sistematičen način. Najprej smo poiskali ustrezno strokovno literaturo v knjižnici, nato smo gradivo iskali še na spletu. Ob prebiranju literature in drugih virov smo lahko tudi postavili hipoteze. Nato smo se odločili, katera raziskovalna metoda bi bila najbolj ustrezna za reševanje našega problema. Na pobudo mentorice smo opravili tudi razgovor s ključarjem g. Ivanom Brežnikom.

METODA ANKETIRANJA – ANKETNI VPRAŠALNIK

Odločili smo se za metodo anketiranja – anketni vprašalnik. Nato smo ankete analizirali in sklenili ključne ugotovitve. Zanimalo nas je, kakšno je poznavanje Celjskih grofov med učenci od 5. - 9. razreda na I. OŠ Celje.

Odpravili smo se tudi na teren. Po vsem tem smo lahko potrdili ali ovrgli hipoteze, ki smo si jih zastavili.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 IZVOR

ŽOVNEŠKI GOSPODJE

Družina je bila prvič omenjena okoli leta 1125, ko so se po Savinjski dolini imenovali gospodje iz Saunije (von Soune), od leta 1173 pa po gradu Žovnek - Žovneški gospodje (von Sannegg). V Savinjski dolini so imeli v posesti poleg Žovneka še gradove Šenek, Liebenstein in Ojstrico, zaradi česar domnevajo, da gre za stransko vejo rodu grofice Heme ali njenega moža savinjskega mejnega grofa Vilijema II. Kot prvi Žovneški se pojavi Gebhard I. s pridevnikom »Savinjski« (umrl 1173). Njegov pridevnik je tudi glavni dokaz za njegovo poreklo. Gebhard I. je nastopil kot priča v dveh listinah, prva je bila izdana okoli leta 1130, druga pa leta 1144. Dve leti kasneje, leta 1146, se je pojavil Leopold I.. Med letoma 1173 in 1253 se je velikokrat pojavil med pričami Gebhard II.. Žovneški in ta naslov je rod tudi obdržal. Enkrat je rod nastopil tudi z imenom Lemberški in sicer v listini, s katero so okoli leta 1235 njegovemu opatu dosmrtno zastavili odvetništvo nad gornjegrajskim benediktinskim samostanom. Njegovega sina pa listina imenuje z običajnim pridevnikom Žovneški. Iz te listine sledi, da je Gebhard že imel v svoji oblasti krški fevd Lemberg (med Poljčanami in Šmarjem). Gebhard II. je umrl v visoki starosti. Imel je dva sinova Konrada I. (umrl 1255), ki je bil tudi viteški pesnik in Leopolda II.. (Stopar, 1986)

POREKLO

Poreklo Žovneških svobodnih gospodov, oziroma kasnejših Celjskih grofov, ni točno znano. Askvinci so se v 11. stoletju nahajali približno na istem območju, kjer v 12. stoletju srečamo Savinjske oziroma Žovneške gospode, zato se domneva o askvinskem poreklu zdi najbolj verjetna. (Stopar, 1986)

Posebnost slovenskih dežel je bila, da se je plemstvo oblikovalo med germanskim in slovanskim svetom; plemiške družine so pogosto prihajale iz nemških dežel, a so zaradi slovanskega zaledja in karantanske tradicije vsaj do konca 15. stoletja postale dvojezične. (Stopar, 1986)

Ko je Ana Celjska, nečakinja Hermana II., 150 let kasneje prišla na poljski dvor, ni poznala drugega jezika, razen nemščine (seveda iz zornega kota Poljakov). Toda na drugi strani najdemo Ulrika II. Žovneškega, ki je leta 1306 svoje kmete poučeval, kako omejiti škodo, ki so jo prinašali roji kobilic, torej je z njimi verjetno govoril slovansko. Ulrikova pravoslavna žena Katarina Branković je po drugi strani še v 15. stoletju goriškemu grofu Lenartu napisala slovansko pismo v cirilici, pri čemer se je Lenart te pisave lahko priučil le v času bivanja na dvoru Celjskih, kjer so tedaj bivali tudi pravoslavni duhovniki. Celjski grofje tudi niso imeli »nemškega« družinskega karakterja - razmerje med grofovskimi brati po klasifikaciji družin namreč prej kaže na obstoj slovanske komunitarne družine. (Stopar, 1986)

Z vidika deželne identitete in uporabe slovanskega in germanskega jezika izvorno poreklo Celjskih grofov izgubi na pomenu, saj se po svoji dvojezičnosti in srednjeveški identiteti niso v ničemer razlikovali od večine ostalega plemstva na tleh današnje Slovenije. Najverjetneje se niso imeli ne za Slovence (to je arhaičen izraz za Slovane) in ne za Nemce, ampak so bili, kakor pravi Igor Grdina, predvsem sebi lastni. (Stopar, 1986)

2.2 ZLATA DOBA

POVEZOVANJE S HABSBRŽANI

Potem ko so se Žovneški gospodje 1278 postavili na stran Habsburžanov v bitki pri Dürnkrutu proti češkemu kralju Otokarju II. in v vojni proti Goriško - Tirolskim v bojih za češko krono, se je v 14. stoletju začel njihov vzpon. Po bojih za češko krono so v upravo prejeli zasedena posestva Goriško - Tirolskih v porečju Savinje. Leta 1308 so z izročitvijo svojih gospostev Habsburžanom in hkratnim prejemom teh posesti nazaj v fevd postali habsburški vazali. Šele leta 1423 je Ernest Železni izročil Hermanu II. listino iz leta 1308, po kateri so imeli grofje Celjski od Habsburžanov v fevdu svojo prejšnjo posest. S tem se je odpovedal fevdnemu gospostvu nad Celjskimi. Po izumrtju rodbine grofov Vovbrških, leta 1322, so pridobili njihovo posest in s tem Celje, ki tako postane nov rodbinski sedež, hkrati pa pričnejo nakupovati posesti na Kranjskem. To je bila podlaga, da je 16. aprila 1341 cesar Ludvik Bavarski povzdignil Ulrika I. v grofa. Družina se je odslej preimenovala po Celju. Grofovsko povzdignjenje je 30. septembra 1372 potrdil še cesar Karel IV.. (Pajagič Bregar, 1999)

CELJSKI GROFJE

Zadnji Žovneški gospod in prvi Celjski grof je bil Friderik I. (umrl 1360). Velik porast posesti dosežejo Celjski grofje, ko je vodstvo rodbine prevzel Herman II. (okoli 1365–1435). Ta je leta 1396 rešil cesarja Sigismunda Luksemburškega pred smrtjo na bojnem polju, v boju z Osmani pri Nikopolju; nakar se je Sigismund poročil še s Hermanovo hčerko Barbaro Celjsko (umrla 1451) okoli božiča leta 1405. Luksemburžani in Celjski so se tako povezali še krvno. (Pajagič Bregar, 1999)

Zaradi zaslug pri Nikopolju je Sigismund Hermanu II. že leta 1397 podelil mesto Varaždin in gospostvi Vinico (Podravina) in Vrbovec (Zagorje) in jim tako dodal še naziv Zagorski grofje. Leta 1405, Celjski grofje pridobijo še Medžimurje s Čakovcem ter naslednje leto še upravo nad zagrebško škofijo in zagrebškim Gradcem. Leta 1406 je Sigismund imenoval Hermana II. za slavonskega in hrvaško-dalmatinskega bana (tako je Herman II. postal kraljev zastopnik z močjo regenta v celotnem hrvaškem kraljestvu). Ko je leta 1408 Sigismund ustanovil nov viteški red: Zmajev viteški red, sta bila Herman II. in njegov sin Friderik II. (umrl 1454) poleg srbskega despota Štefana Lazarevića na vrhu podpisnikov tega novega reda. Aprila, leta 1415 jim je cesar podelil nov grad Pliberk s pripadajočim posestvom, a so Celjani ta grad pustili Habsburžanom zaradi nevarnosti izbruha vojne. 11. aprila 1415 je Sigismund podelil Celjskim tudi pravico do krvnega sodstva v Celjski grofiji. Ko 28. aprila 1418 umre Friderik III. Ortenburški, Celjski grofje dobijo celotno dediščino izumrle rodbine Ortenburških. Pridobijo grofijo Ortenburg in Strmec na Koroškem, kranjske posesti in vse njihove nazive in pravice, ki so jih fizično prevzeli v posest 29. februarja 1420. Osamosvajanje Celjskih grofov je napredovalo v letu 1423, ko so bili povzdignjeni v neposredne državne gospode, leta 1431 pa je še Sigismund podelil Celjskim grofom pravico do kopanja in obdelovanja rude v vseh njihovih gospostvih. Herman II. je 13. oktobra 1435 umrl. (Pajagič Bregar, 1999)

DRŽAVNI KNEZI

30. novembra 1436 je cesar Sigismund Luksemburški grofe Celjske povzdignil v državne kneze Rimsko-nemškega cesarstva, in jih tako razvezal odvisnosti od Habsburžanov in omogočil nastanek Celjske kneževine. Grofiji Celje in Ortenburg-Sternberg sta bili razglašeni za praporna fevda. Prav tako so dobili pravico do lastnega ogradnega sodišča v Celju, novčni in rudniški regal in pravico do naziva visokorodni. (Žerič, 2012)

2.3 IZUMRTJE

DEDNA POGODBA

Marca 1437 so sklenili dedno pogodbo z Goriškimi grofi, 29. junija istega leta pa še desetletno vojaško zvezo s hrvaškimi Frankopani. Zatem je istega leta 1437 sledila krajša vojna med Celjani in krškim škofom Janezom Schallermannom, v kateri so bili požgani številni gradovi, posestva, polja in povzročena velika škoda do marca 1438. Premirje so podpisali 23. avgusta 1440. Po vojni so Habsburžani priznali Celjanom njihov položaj v deželi, a so Celjski morali priznati oblast kneza notranjeavstrijskih dežel. Ta poravnava med Celjani in Habsburžani je vsebovala tudi obojestransko dedno pogodbo v letu 1443. (Cvirn, 1990)

Z umorom Ulrika II. Celjskega leta 1456 v Beogradu, je celjska rodbina izgubila zadnjega moškega potomca, Celjsko posest pa so po krajši vojni prevzeli Habsburžani. Veliko je tudi namigovanj, da je bil umor naročen prav s strani Habsburžanov. (Kos, 1996)

UMOR V BEOGRADU

Ulrik II. je v naslednjih letih skrbel za Ladislavove interese, še posebej je bil aktiven na Ogrskem, kjer so madžarski veljaki Ladislavu oporekali dedno pravico do prestola. Ulrik II. je tako prišel v odkrit spor z družino Hunyadi, ki se je zanj tragično končal, saj je bil leta 1456 v Beogradu žrtev atentata. Z umorom Ulrika II. Celjskega, 9. novembra 1456 v Beogradu, je celjska rodbina izgubila zadnjega moškega člana in celjsko posest so po krajši vojni prevzeli Habsburžani. Čeprav je ob izumrtju vodja rodbine nosil knežji naziv, se Celjske grofe v zgodovino pisju tradicionalno omenja z nižjim, grofovskim nazivom, katerega so imeli dlje. Celjski grofje so bili od leta 1341 do 1496, torej 95 let, medtem ko so bili knezi 20 let, vse do Ulrikove smrti v Beogradu. (Žerič, 2012)

3 NAJDBE

3.1 POSMRTNI OSTANKI

LOBANJE

Družinske člane so pokopavali v grobnico v nekdanji minoritski cerkvi v Celju. Po požaru leta 1811 so se ohranile le lobanje brez spodnjih čeljustnic, ki jih je nekdo oštevilčil s številkami od 1 do 18. Leta 1956 so jih prenesli v Pokrajinski muzej Celje. Celjska kronika konec 15. stoletja prav tako navaja grobnico v cerkvi Marijinega vnebovzetja. Viri pričajo tudi, da je bila na strani zakristije plošča, na kateri so bila zapisana imena tistih, ki so bili pokopani tu, a je bila leta 1798 odstranjena. (<https://www.dnevnik.si/1042546213>)

Ko so leta 1817 prezidavali cerkev, so prezbiterij podrli in odprli grobnico Celjskih grofov. Lobanje in nekaj kosti so shranili v stekleno omaro za oltarjem, ostalo pa so odstranili. Povsem nemogoče je ugotoviti, katerim članom grofovske rodbine so pripadale posamezne lobanje, čeprav imamo nekaj podatkov, kje so bili nekateri pokopani. Naj navedemo le tiste, za katere je znano, da so bili pokopani v skupni grobnici v Celju. (<https://www.dnevnik.si/1042546213>)

Kot prva sta bila pokopana Friderik I. (umrl l. 1360) in njegova žena Dimuta Wallsee, nato njun sin Herman I. (umrl l. 1385) in njegov mladoletni sin Ivan (umrl l. 1372). Z Dunaja so prepeljali truplo Viljema I. (umrl l. 1392) in ga pokopali v tej grobnici. Tudi Friderikova žena Elizabeta, ki je umrla 1422 na gradu v Krapini, je našla tu svoj zadnji dom. Friderik II. je umrl l. 1454 na Žovneku, pokopan pa je bil v družinski grobnici. Za Ulrika II. vemo, da je bil po umoru (9. 11. 1456) z velikimi svečanostmi pokopan v Celju v isti grobnici. Po tradiciji je njegova lobanja tista, na kateri se poznata udarca z mečem in je označena z napisnim listom. (<https://www.dnevnik.si/1042546213>)

Posmrtnim ostankom so znanstveniki s kombinacijo identifikacijskih metod (antropologije, forenzične medicine, anatomije, paleopatologije...) določili spol in starost. Ugotovili so, da pripadajo lobanje desetim moškim, šestim ženskam in dvema otrokoma.

Ugotovili so, da je vrstni red pokopov sledil umiranju družinskih članov, vendar so moške pokopavali ločeno od žensk in otrok, saj so bile po vrsti zložene skupaj ženske in skupaj moške lobanje. (<https://www.dnevnik.si/1042546213>)

3.2 CERKVE IN SAMOSTANI

Zgodovina Celjskih grofov in njihovih predhodnikov je zelo tesno prepletena z zgodovino in izgradnjo številnih cerkvenih ustanov. Na obsežni zemljiški posesti, ki so jo imeli Celjski grofje, so bile številne cerkve in samostani. Tam, kjer so imeli svoja posestva in podložnike, tam so postavljali tudi cerkve. Ker so to bile v začetku majhne skupnosti, so zadoščale majhne cerkve. Z večanjem prebivalstva, pa so cerkve povečevali ali pa začeli z gradnjo novih. (Kolar, 2011)

Herman II. je cerkvene ustanove gradil predvsem na Kranjskem (npr. Jurklošter ter avguštinski samostan v Ljubljani). Celjski grofje so cerkve zidali večinoma za namen pokore, pa tudi za ugled in priljubljenost v cerkvi. Nekatere izmed teh so danes pomembna romarska središča (npr. bazilika v Petrovčah) nekatere ustanove pa so priljubljene tudi kot muzeji ali pa kulturna dediščina (samostan v Žičah, kjer je pokopana tudi Veronika Deseniška).

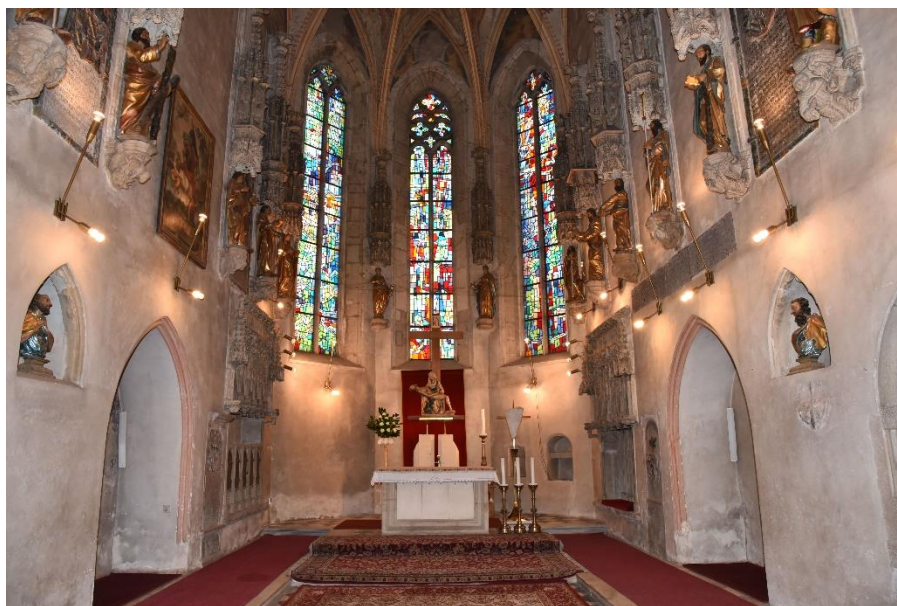

Slika 1: Kužno znamenje

CERKEV SV. DANIJELA IN KAPELA ŽALOSTNE MATERE BOŽJE

Cerkev sv. Danijela je stolnica Škofije Celje in župnijska cerkev Župnije Celje – Sv. Danijel. Okoli leta 1400 so cerkvi Sv. Danijela na severni strani prizidali kapelo Žalostne Matere Božje (prvotno kapelo svetih Treh kraljev). Predstavljala je zakladnico slikarskih in kamnoseških del, povezanih z rodbino Celjskih grofov. Grb se nahaja v enem od stičišč križnorebrastega oboka prezbiterja. Je spomenik z zelo kvalitetno arhitekturo klasične gotike. Prostor je enoten, vzdolžno zasnovan s tremi šilastimi okni in bogatim kamnoseškim okrasjem. Ob straneh so v stenah štiri niše obrobline s

kamnoseškim okrasjem. Ob vhodu so molilni pulti in klopi. Za nišami so izklesane sedile.
(ključar Ivan Brežnik)

Slika 2: Marijina cerkev

Slika 3: Marijina cerkev

MARIJINA ALI MINORITSKA CERKEV

Marijina ali minoritska cerkev ali cerkev Marijinega vnebovzetja je bila zgrajena v 13. stoletju. Bila je del minoritskega samostana. Cerkev ima danes drugačno obliko, saj so jo morali obnoviti zaradi požara, ki je izbruhnil leta 1811. Ohranile so se le lobanje brez spodnjih čeljustnic. Kmalu po obnovitvi cerkve so minoritski samostan žal razpustili, cerkev pa uporabili za bogoslužje v nemškem jeziku. Cerkev je zelo povezana s Celjskimi grofi, saj se je v njej nahajala prav njihova grobnica, kamor so pokopavali družinske člane. Za oltarjem so bile razstavljene njihove lobanje. Nekatere še danes hranijo v Pokrajinskem muzeju Celje, kamor so jih prenesli leta 1956. (Orožen, 1971)

Cerkev je bila večkrat uničena v drugi svetovni vojni. Ena izmed celjskih kronik iz konca 15. stoletja navaja obstoj grobnice v cerkvi Marijinega vnebovzetja. Ko so prezidavali cerkev, so tako odprli grobnico Celjskih grofov. Lobanje in nekaj kosti so shranili v stekleno omaro za oltarjem, ostalo pa so odstranili. V času med obema vojnama so prenesli lobanje izza oltarja v stransko kapelo Lurške Marije, kjer so ostale vse do prenosa v Pokrajinski muzej Celje. (ključar Ivan Brežnik)

Slika 4: Niša, kjer so shranjevali lobanje Celjskih grofov

SAMOSTANSKE LISTINE

Listine so neprecenljiv vir srednjeveških dokumentov in predstavljajo zapis o nekem preteklem pravnem dejanju. Njihov pomen je predvsem v vsebinsko - pravnem pogledu. Nenehno združevanje z Bogom je bil osnovni ideal kartuzijanov in namen njihovega življenja. Razmišljanje o smrti, čaščenje Boga, obhajanje obredov v samostanskih cerkvah, vnaprejšnja zagotovitev pokopa v želeni cerkveni ustanovi in večne maše so bili razlogi ustanoviteljev samostanov, da so izdajali listine s takšno vsebino. Z listinami je bila vzpostavljena simbolna povezava med izstaviteljem in Bogom. S slovenskimi kartuzijami so bili kot njihovi dobrotniki in zaščitniki izredno tesno povezani pripadniki rodbine Žovneških, kasneje grofje Celjski, ki so jim s svojimi darovi in privilegijskimi listinami omogočali podlago za njihov obstoj in delovanje. Z njihovim izumrtjem in s splošno krizo verskega življenja pa so le-te pričele gospodarsko in duhovno nazadovati. (Kos, 1996)

Slika 5: Stari Grad Celje

3.3 LEGENDE

Ker so Celjski grofi na slovenskem ozemlju pustili velik pečat in s tem Slovincem tudi bogato zgodovino, ni nobeno presenečenje, da o njih kroži veliko legend. Te legende poskušajo razložiti dogodke, ki so se pripetili v času vladanja Celjskih grofov in knezov. Največ jih je povezanih z njihovo zakladnico oz. z njihovim zakladom, ki je izginil, kar nekaj pa se jih tudi navezuje na smrt zadnjega Celjskega grofa Ulrika II. Celjskega. V nadaljevanju smo predstavili legendi, ki govorita o zakladnici in črnem vranu.

ZAKLADNICA

Legenda izvira iz nepojasnjene izginotja Celjskega zaklada. Govori o menihu, ki je v dobrobit svojega samostana šel iskat »izgubljeni« zaklad. Ta naj bi se nahajal pod ruševinami Starega grada. Že sama pot do tja je bila naporna, poleg tega pa je vhod stražil še velik pes, ki je spominjal na grozno prikazen, saj je imel tace kot parklje in žareče oči. Meniha vse to ni preprečilo v nameri pridobitve zaklada. Kot pobožen človek, je pred odhodom zmolil še nekaj molitev in si pod haljo nadel še križ za božji blagoslov in varstvo. Vzel je še cepin in lopato za izkopavanje, nato pa se odpravil na težko pot. Imel je ogromno nesrečo, saj je ravno tisto noč bliskalo in grmelo, po nekem času pa se je vlila še silna ploha. Kljub vsem preizkušnjam, je utrujeni menih prispel do vrha, zdaj že popolnoma obdan z grozo, ki ga je spreletavala z vsakim metrom bliže razvalinam. V tistih trenutkih se je povsem predal in zaupal v varstvo križa pod haljo. Počasi se je približeval gradu, kopati pa je začel na hodniku z velikim strahom v srcu. Ko je tako kopal in kopal, je s cepinom odstranil velikansko skalo, zaradi česar se je potem zrušila plast kamenja in zemlje.

Po vsem tem, je menih ob blisku zagledal velikanskega psa, zaslišal njegovo tuljenje, ter se na smrt prestrašil in zgrudil. Med padanjem se je prijel za križ in zavpil »Bog pomagaj«. Po vzkliku je zaslišal tuljenje psa, žvižganje in okrog sebe sence, ki so švigale mimo njega. Zaradi vse te groze se je onesvestil. Vsega omaganega in otrplega so našli kmetje pred kupom skalovja, peska in kamenja. (http://www.celeia.info/upload/doc/943_Stari_grad_Celje.pdf)

ČRNI VRAN

Grof Ulrik II. Celjski se je odpravljaj v Beograd na srečanje. Ob poslavljanju, pred odhodom je grofica videla črnega vrana. Ker je ta veljal za veliko nesrečo, je Ulrika rotila in svarila naj ne odhaja: »Ne hodi od doma, videla sem črnega vrana, to pomeni nesrečo!« Grof seveda ni prenašal takšnega vraževerja, saj je bil prepričan v svojo moč nad vsem in nad vsemi, zato se je popolnoma miren odpravil v Beograd. Toda v Beogradu so mu sovražniki pripravili zasedo in ga napadli. Med bojevanjem je grof zagledal enakega črnega vrana kot grofica. Ni mogel verjeti in si je vrana, črnega kot smrt samo ogledoval in ga bujno opazoval. Sovražniki so izkoristili to priložnost grofove nepozornosti in ga napadli.

Ker je bil grof tako rekoč zaseden z opazovanjem vrana, ni opazil okolice in napada. Sovražniki so ga do smrti zabodli. Ta vran, črn kot smrt je grofu posredno prinesel smrt, tako kot je grofica pred odhodom napovedala. (http://www.celeia.info/upload/doc/943_Stari_grad_Celje.pdf)

4 EMPIRIČNI DEL

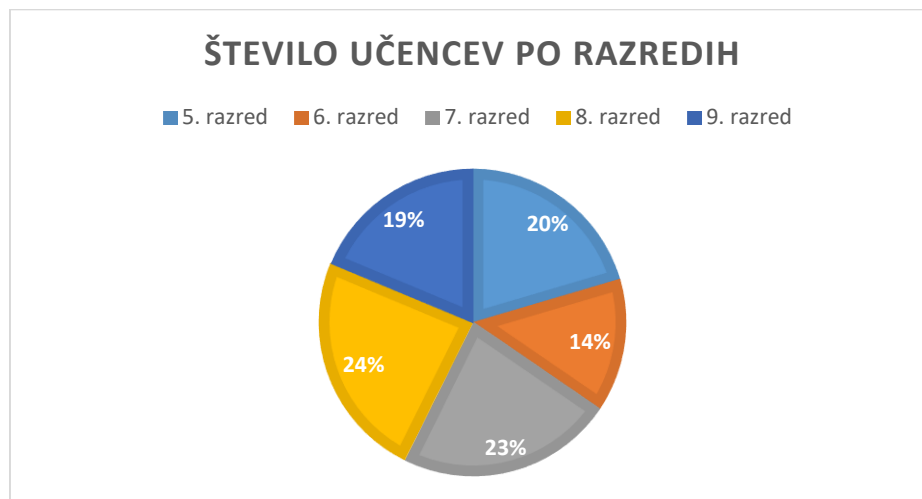
4.1 OPIS ANALIZE ANKET

Priložena anketa je bila razdeljena med učenci od 5.- 9. razreda I. OŠ Celje. Vseh anketiranih je bilo 171 učencev.

Z anketo smo želeli ugotoviti, če učenci vedo, kdo so bili Celjski grofje, kako se zaključí njihova rodbina, kdo je priskrbel mestne pravice in kakšen pečat so pustili mestu Celje.

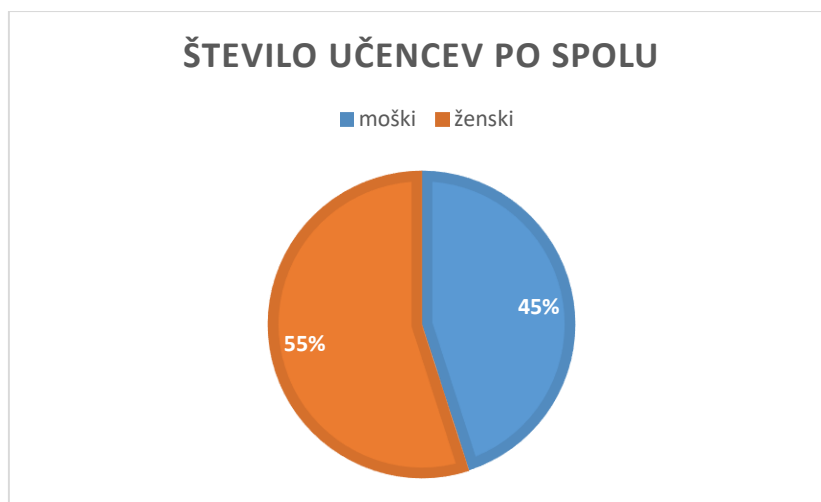
REZULTATI ANKETE

Graf 1

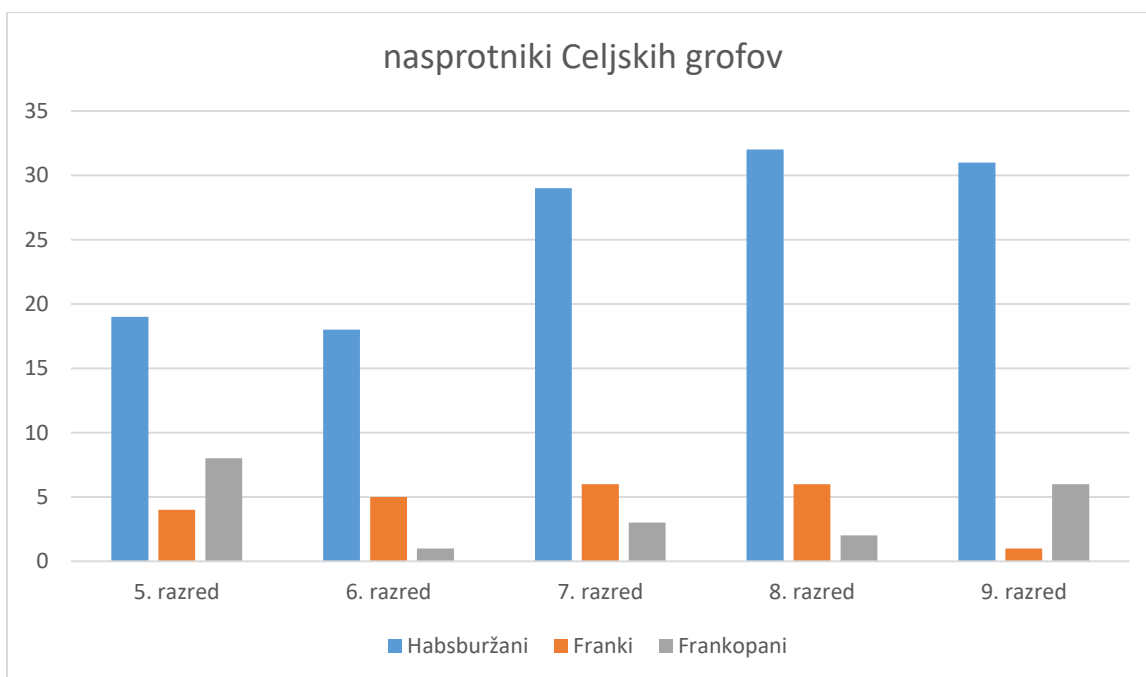
Iz grafa je razvidno, da je anketo rešilo največ sedmošolcev in osmošolcev (skoraj 50% vseh anketirancev), najmanj pa devetošolcev, kar je bilo pričakovano, saj jih je v razredih številčno najmanj. Vseh skupaj anketiranih učencev je bilo 171.

Graf 2

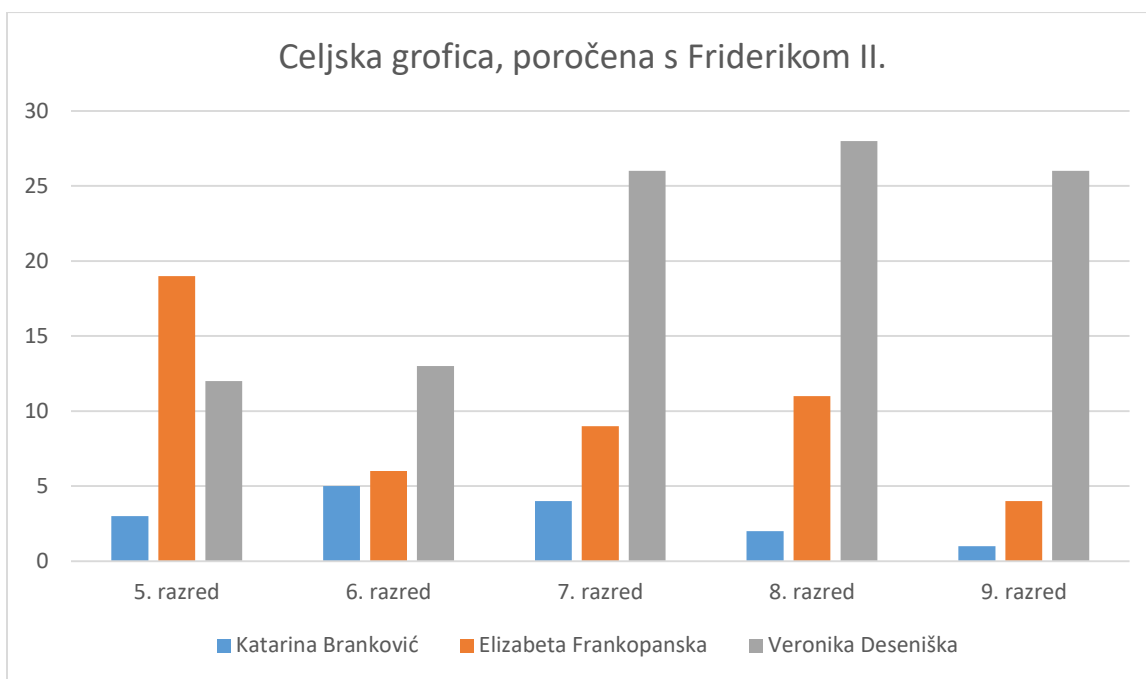
Iz grafa lahko razberemo, da je anketo reševalo več učencev ženskega spola (55%) kot moškega (45%).

Graf 3

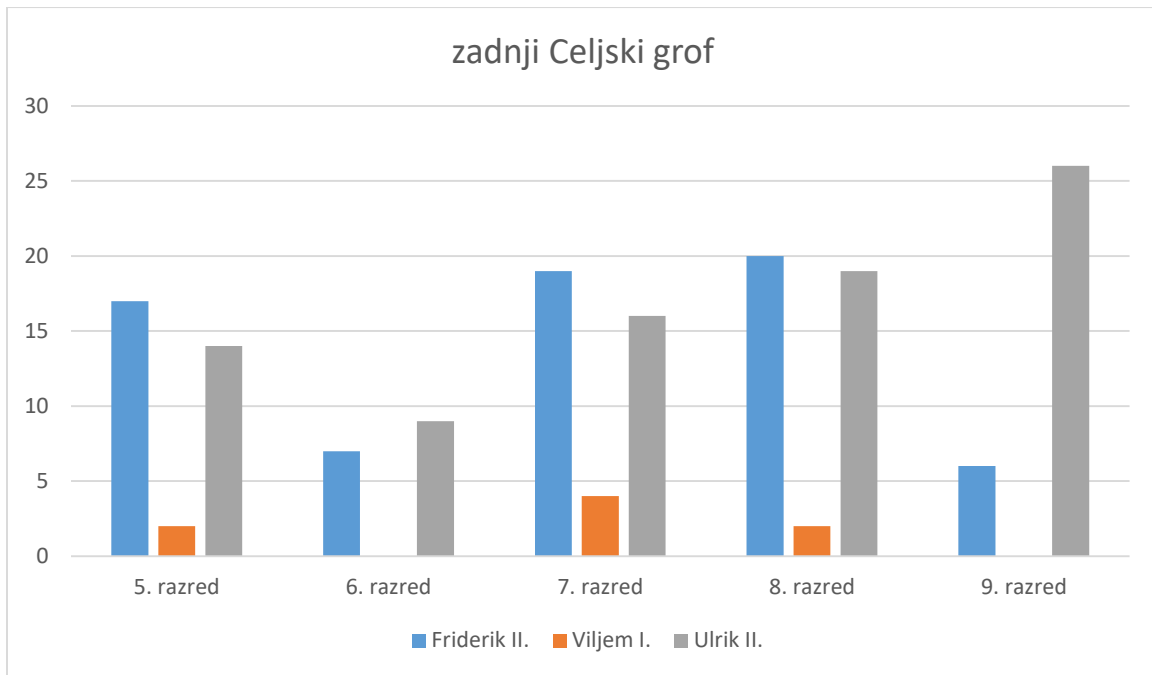
Iz grafa lahko razberemo, da so učenci vseh razredov dobro seznanjeni z dejstvo, da so Habsburžani bili največji nasprotniki Celjskih grofov. Pričakovano je bilo, da so učenci višjih razredov (7., 8. in 9) podali manj nepravilnih odgovorov.

Graf 4

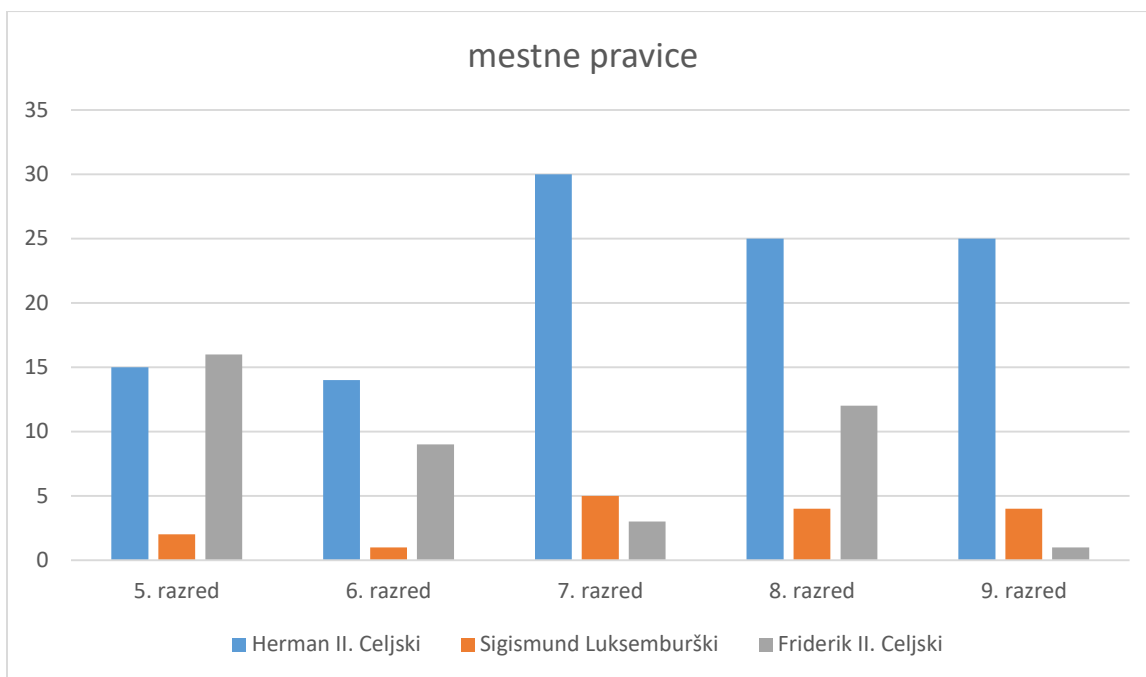
Ta graf v primerjavi s prejšnjim še dodatno potrjuje zgornjo trditev. Učenci 7., 8. in 9. razreda so dali največ pravih odgovorov. Njihovo boljše poznavanje zgodovine Celjskih grofov lahko povežemo z učno snovjo pri zgodovini. V 7. razredu se učijo in podrobneje seznanijo z zgodovino Celjskih grofov v okviru obveznih učnih vsebin, prav tako pa učenci 7. razredov vsako leto obišejo stalno razstavo o Celjskih grofih v Pokrajinskem muzeju Celje. Lahko pa tudi sklepamo, da so se odločali za Veroniko Deseniško, saj velja za najbolj zanno Celjsko grofico in se jo tudi pogosteje omenja.

Graf 5

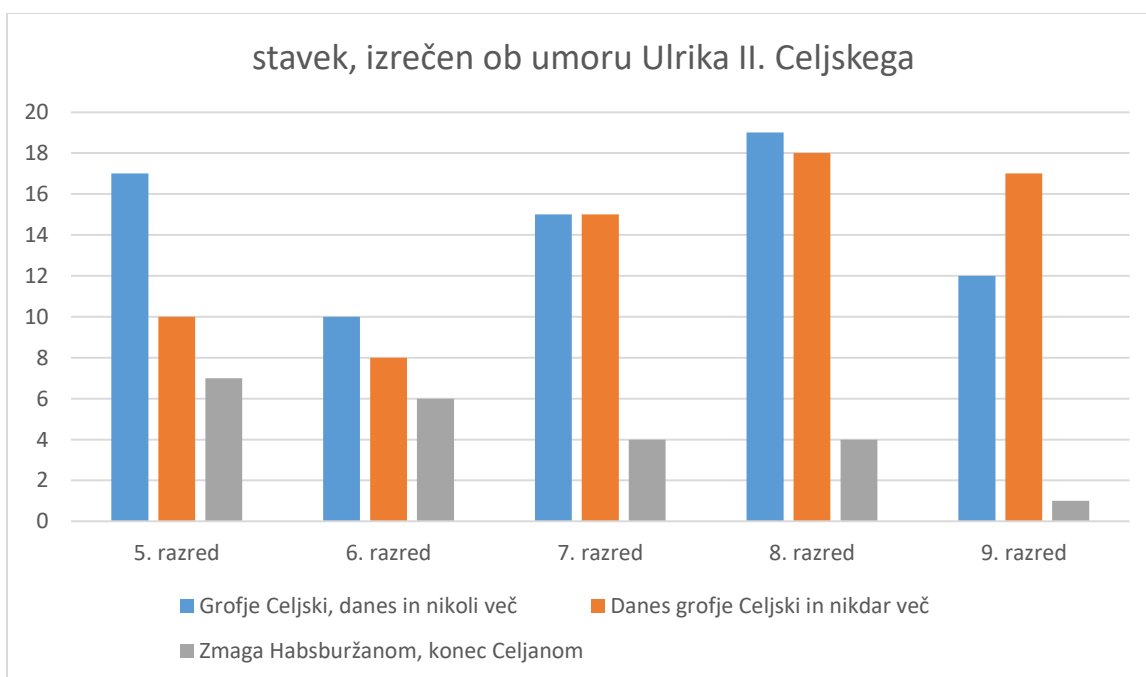
Ta graf nam prikazuje sliko, kjer lahko vidimo, da so se učenci z izjemo devetošolcev, ki so podali največ pravih odgovorov, odločali med Friderikom II. in Ulrikom II. Friderik II. velja za najpomembnejšega vladarja, prav tako pa lahko predvidevamo, da učencem niso znane številne legend, ki opisujejo umor nad Ulrikom II. Zanimiv podatek je, da so učenci 7. kot 8. razredov v večini izbrali nepravilen odgovor.

Graf 6

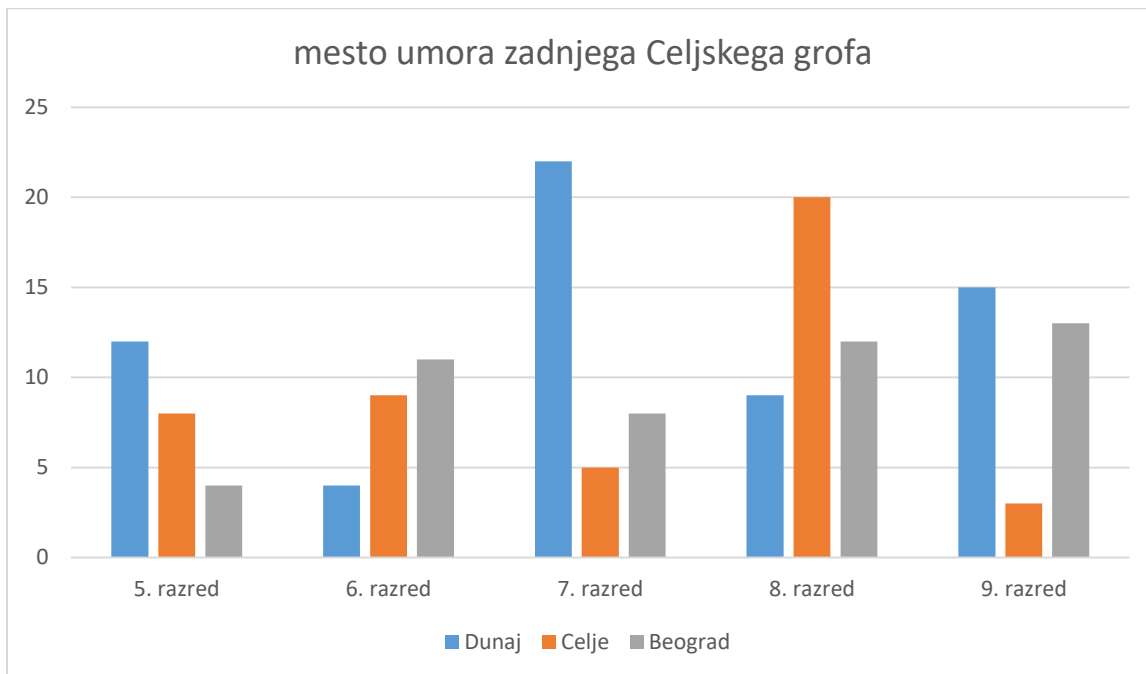
Pri tem vprašanju nas je zanimalo, ali vedo, kdo je našemu mestu Celje priskrbel mestne pravice. Najbolje so se odrezali sedmošolci, medtem ko lahko iz grafa razberemo, da se je več kot polovica učencev odločila za pravičen odgovor, za Hermana II. Celjskega.

Graf 7

Z znamenitim stavkom, izrečenim ob umoru Ulrika II. Celjskega so učenci seznanjeni, vendar ker sta bila dva ponujena stavka zapisana dokaj podobno, so nekateri učenci naleteli na težave in se odločali za nepravilne. Največ pravih odgovorov so dali osmošolci in devetošolci, kar smo pričakovali. Zanimivo je, da se je zelo majhno število učencev odločilo za stavek “Zmaga Habsburžanom, konec Celjanom!”.

Graf 8

Pri zadnjem vprašanju zaprtega tipa nas je zanimalo, kje je bil umorjen Ulrik II. Celjski. Iz grafa lahko razberemo, da so osmošolci in devetošolci podali največ pravih odgovorov, vendar pa niti polovica vseh učencev ni podala pravih odgovorov, da je bil Ulrik II umorjen v Beogradu. Zanimivo je, da se je večina sedmošolcev in devetošolcev odločila za mesto Dunaj, polovica osmošolcev pa za naše mesto, Celje. Presenetljiv je rezultat šestošolcev, kjer se je približno polovica odločila za pravih odgovor, mesto Beograd.

Zadnje vprašanje ankete je bilo vprašanje odprtega tipa: »Kako je ohranjen spomin na Celjske grofe danes?«

Najpogostejši odgovori, ki so jih podali učenci, so predstavljeni v grafu. Iz grafa je razvidno, da se je večina učencev (skoraj 75%) spomnila na Pokrajinski muzej Celje in celjski grb. Poleg tega so zapisali in izpostavili tudi zastavo našega mesta Celje, mestne pravice, številne najdbe, lobanje, stalno razstavo o Celjskih grofih. Presenetilo pa nas je, da se niso spomnili Starega grada, ki ga lahko občudujejo vsak dan, tudi skozi okna naše šole.

5 SKLEPNE UGOTOVITVE

Po uporabi različnih raziskovalnih metod, smo lahko naše hipoteze potrdili ali zavrnili. Prišli smo do naslednjih ugotovitev:

H1: Celjski grofje so bili radodarni donatorji raznim cerkvam in samostanom.

H1: To hipotezo lahko potrdimo, saj na podlagi analize virov in literature ahko razberemo, da so Celjski grofje cerkvam (minoritska cerkev ipd.) večkrat darovali ogromne količine zlata. Prav tako so v času svojega vladanja postavili veliko samostanov in cerkva, ter jim pomagali pri vzdrževanju.

H2: Devetošolci bolje poznajo zgodovino Celjskih grofov, kot pa šestošolci.

H2: To hipotezo lahko potrdimo, saj imajo šestošolci v primerjavi z devetošolci manj znanja glede na rezultate ankete. To je pričakovano, saj šestošolci še niso obravnavali in se seznanili z zgodovino Celjskih grofov v okviru učnega procesa.

H3: Osmošolci so najboljši poznavalci zgodovine Celjskih grofov.

H3: To hipotezo smo na podlagi analize rezultatov ankete morali ovreči. Osmošolci se niso izkazali kot najboljši poznavalci zgodovine Celjskih grofov, kar so nam prikazali rezultati ankete. Hipoteze si nismo zastavili naključno, ampak smo izviralni iz dejstva, da so konec 7. razreda pri predmetu zgodovina obravnavali tudi zgodovino Celjskih grofov in si v okviru kulturnega dne v Pokrajinskem muzeju ogledali stalno razstavo. Rezultati so pokazali, da so pri večini vprašanj podali več pravilnih odgovorov, vendar je nepravilnih, glede na to, da so bili seznanjeni s to temo preveč, kar je zaskrbljujoče, predvsem zaradi tega, ker gre med drugim tudi za lokalno zgodovino, s katero bi morali biti toliko bolj seznanjeni.

H4: Osnovnošolci so dovolj ozaveščeni o zapuščini Celjskih grofov.

H 4: To hipotezo lahko delno potrdimo. Čeprav si želimo, da bi to hipotezo lahko popolnoma potrdili, osnovnošolcem na naši šoli še manjka večji nabor znanja v poznavanju rodbine. Pričakovano je, da so bili rezultati boljši v višjih razredih, ampak je še vedno veliko učencev dajalo nepravilne odgovore. Menimo, da bi to lahko izboljšali tako, da bi učni načrti za družbosloven predmete v osnovnih šolah dajali več poudarka na obravnavanje zgodovine

Celjskih grofov, da bi se učence na terenu ozaveščalo o njihovi prisotnosti z ogledom stalne razstave ali pa z obiskom Starega gradu. Celje.

6 ZAKLJUČEK

Mesto Celje je s Celjskimi grofi pridobilo pomemben status v evropski zgodovini. Na vrhuncu svoje moči so se kosali s Habsburžani. V drugi polovici 15. stoletja je mesto doživelo velike spremembe. Pod oblastjo grofov se je v Celju predvsem gradilo in dograjevalo, saj so imeli Celje za svojo "prestolnico". Tako so dogradili Gornji grad, cerkev sv. Danijela, v minoritski cerkvi so si naredili svojo grobnico, utrdili mestni dvorec in začeli z gradnjo obzidja. Začelo se je leta 1451, ko jim je Friderik II. podelil mestne pravice. Druga prelomnica je bila zabeležena leta 1456, po smrti zadnjega Celjskega grofa, Ulrika II., ko dobijo Celje v last Habsburžani in z izdajanjem listin podelijo Celjanom veliko novih privilegijev. Da so Celjski grofje pustili velik pečat v mestu Celje, pričajo številne zgradbe, ustanove in pa sam grb mesta Celje in Republike Slovenije.

Raziskovanje o Celjskih grofih nam je bilo v veselje, saj smo tako ozavestili in prebudili nova znanja o tako pomembnih osebnostih v našem domačem kraju.

Želimo si, da bodo ljudje v prihodnosti naredili še kakšno raziskovalno nalogo na to temo, saj je o še marsikaj neraziskanega. Sicer pa je raziskovalna naloga namenjena predvsem tistim, ki si želijo o njih več izvedeti in bolje spoznati njihovo življenje ter vse zapuščine, ki so jih pustili za sabo.

7 SEZNAM LITERATURE IN SPLETNIH VIROV

- Ajdič, G., Jerin Z. Letalstvo in Slovenci Od prve do druge svetovne vojne. Ljubljana, Založba Borec – Mladika, 1990.
- Žerič, D. Celeia, Cili, Celje. Celje, Pokrajinski muzej Celje, 2012.
- Cvirn J., Cvirn T. Živeti s Celjem. Celje, Učne delavnice, 1990.
- Kolar, B. Zgodovina krščanstva na ozemlju celjske škofije. Celje, Celjska Mohorjeva družba: Društvo Mohorjeva družba, 2016.
- Kos, D. Celjska knjiga listin 1 Muzej novejšje zgodovine, 1996.
- Stopar, I. Celje. Celje, Motovun, 1986.
- Pajagič Bregar, G. Današnja dediščina po Katarini Celjski. Zbornik mednarodnega simpozija Celjski grofje, Pokrajinski muzej Celje, 1999.
- Janko, O. Zgodovina Celja in okolice. Celje, Kulturna družba Celje, 1971.
- Volfand, J. Žepni turistični vodnik; Fit media, 2008.
- <http://zgodovina.si/celjski-grofje/>, (dostopno 13. 1. 2019).
- <https://www.dnevnik.si/1042546213>, (dostopno 8. 11. 2018).
- http://www.celeia.info/upload/doc/943_Stari_grad_Celje.pdf, (dostopno 23. 2. 2019)

8 VIRI FOTOGRAFIJ, SLIK:

- Slika 5: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:IMG-I1MFT262/72cd2880-f5fa-4434-aa36-8f2b36417b69/IMAGE>, (dostopno 6. 2. 2019).
- Ostale fotografije so iz osebne arhiva.

9 PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Smo Jan Orehov, Nina Ožek in Amadej Prepadnik, učenci 9. razreda I. OŠ Celje. Odločili smo se pripraviti raziskovalno nalogo z naslovom Pomen Celjskih grofov in knezov med osnovnošolci I. OŠ Celje. Naš namen je preveriti, kakšno je poznavanje celjskih grofov med učenci različnih razredov. Anketa je anonimna in njenih ugotovitev ne bomo uporabljali izven raziskovalne naloge. Za sodelovanje se vam že vnaprej zahvaljujemo.

1. Spol (obkroži):

- moški
- ženski

2. Razred (obkroži):

- 5. razred
- 6. razred
- 7. razred
- 8. razred
- 9. razred

3. Kdo so bili največji nasprotniki Celjskih grofov?

- a) Habsburžani
- b) Franki
- c) Frankopani

4. Katera Celjska grofica je bila poročena s Friderikom II.?

- a) Katarina Branković
- b) Elizabeta Frankopanska
- c) Veronika Deseniška

5. Kdo je bil zadnji Celjski grof?

- a) Friderik II.
- b) Viljem I.
- c) Ulrik II.

6. Kdo je leta 1451 Celju priskrbel mestne pravice?

- a) Herman II. Celjski
- b) Sigismund Luksemburški
- c) Friderik II. Celjski

7. Kako se glasi znameniti stavek izrečen ob umoru Ulrika II. Celjskega?

- a) Grofje Celjski, danes in nikoli več.
- b) Danes grofje Celjski in nikdar več.
- c) Zmaga Habsburžanom, konec Celjanom.

8. Kje je bil umorjen zadnji Celjski grof?

- a) Na Dunaju
- b) V Celju
- c) V Beogradu

9. Kako je ohranjen spomin na Celjske grofe danes?
